

Florentina
Hăhăianu

LIBRIS

We know
books

Valentina
Ștefan-Cărădeanu

Cristina Elena
Babasanda

Corina Ionica
Gheorghiu

Editura JOY
București 2020

Capitolul I - Limbă și comunicare

Alfabetul	4
Basmul	5
Biblioteca	6
Caligrafia	7
Colindele	8
Dicționarul	9
Fabula.....	10
Felicitarea	11
Hans Christian Andersen (1805-1875)	12
Ion Creangă (1837/1839-1889)	13
Mihai Eminescu (1850-1889).....	14
Omonimele.....	15
Scrisoarea.....	17
Tudor Arghezi (1880-1967)	18
Sensul propriu și sensul figurat	19

Capitolul II - Om și societate

Alexandru cel Mare (336-323 î.Hr.)	22
Amazonul.....	23
Astronauții	24
București.....	25
Carpații	26
Castelul Bran.....	27
Continentele Terrei	28
Cristofor Columb (1451-1506)	29
Dacia	30
Decebal	31
Drapelul României.....	32
Drepturile copilului	33
Dunărea	34
Fernando Magellan (1480-1521).....	35
Lacul Roșu și Lacul Sfânta Ana.....	36
Marea Moartă	37
Marea Neagră	38
Mihai Viteazu (1558-1601)	39

Mircea cel Bătrân (1355-1418).....	40
Muzeul Brukenthal.....	41
Muzeul Luvru.....	42
Oceanele.....	43
Paștele.....	44
Piramidele.....	45
Relieful.....	46
România.....	47
Simboluri cotidiene.....	48
Sistemul Solar.....	49
Traian (53-117).....	50
Uniunea Europeană.....	51
Vlad Țepeș (1431-1476).....	52

Capitolul III - Matematică și științe

Aerul.....	54
Apa.....	55
Banii.....	56
Blaise Pascal (1623-1662).....	57
Broasca.....	58
Curcubeul.....	59
Delfinii.....	60
Diamantul.....	61
Eclipsa.....	62
Euclid (325-265 î.Hr.).....	63
Legumele.....	64
Magnetul.....	65
Maimuța.....	66
Monede și bancnote românești.....	67
Ornitorincul.....	69
Parcul Național Yellowstone.....	70
Peștera.....	71
Pitonul.....	72
Plante ocrotite de lege.....	73
Petrolul.....	75
Pomii fructiferi.....	76
Sarea.....	78
Ursul polar.....	79
Zimbrul.....	80

Capitolul IV - Arte și tehnologii

Antonio Vivaldi (1678-1741).....	82
Ateneul Român.....	83
Automobilul.....	84
Avionul.....	85
Baletul.....	86
Corul.....	86
Ceramica.....	87
Ciprian Porumbescu (1853-1883).....	88
Culori primare și binare.....	89
George Enescu (1881-1955).....	90
Instrumentele muzicale.....	91
Istoria picturii.....	93
Ludwig van Beethoven (1770-1827).....	94
Nicolae Grigorescu.....	95
Pablo Picasso (1881-1973).....	96
Spectrul culorilor.....	97
Picturi celebre.....	98
Tehnica origami.....	100
Tehnici de lucru în pictură.....	101
Trenul.....	102

Capitolul V - Educație fizică și sport

Jocurile olimpice.....	104
Mingile.....	105
Nadia Comăneci.....	107
Oina.....	108
Sporturile olimpice.....	109

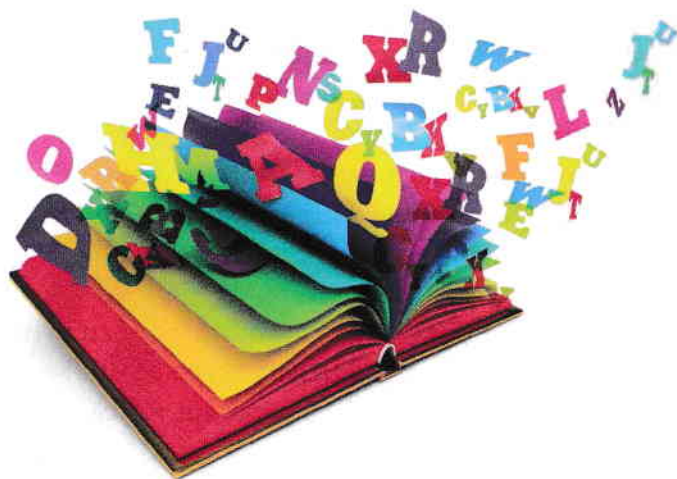

LBRIS

We know
books

Capitolul I

Limbă și comunicare

Alfabetul (*alphabetos*, în greaca veche) este un set de simboluri, numite *litere*, ce redau sunetele de bază ale unei limbi și sunt așezate într-o ordine convențională. Cuvântul *alfabet* s-a format din numele primelor două litere ale alfabetului grecesc, *alfa* (α) și *beta* (β).

Alfabetul limbii române reprezintă totalitatea literelor folosite pentru scrierea cuvintelor din lexicul limbii române. În prezent se folosește un alfabet derivat din cele 26 de caractere ale alfabetului latin la care se adaugă cinci *caractere suplimentare* formate prin aplicarea de semne diacritice.

Litere mari

A Ă Â B C D E F G H I Î J K L M N O P Q R S Ș T Ț U V W X Y Z

Litere mici

a ă â b c d e f g h i î j k l m n o p q r s ș t ț u v w x y z

Specific limbii române este scrierea fonetică, adică fiecărui sunet i se asociază câte o literă, cu câteva excepții. De aceea citirea cuvintelor în limba română se învață relativ ușor.

Cele cinci caractere suplimentare mai sus menționate reiau câte o literă de bază, de care se deosebesc prin prezența deasupra sau dedesubt a unuia dintre cele trei semne *diacritice*:

- căciula (\sim),
- circumflexul ($\hat{}$),
- virgulița ($\underset{\cdot}{}$).

Căciula (\sim) este plasată deasupra literelor *a* și *A*: **ă, Ă.**

Circumflexul ($\hat{}$) este plasat deasupra literelor *a*, *A* și *i*, *I*: **â, Â, î, Î.**

Virgulița ($\underset{\cdot}{}$) este plasată sub literele *s*, *S* și *t*, *T*: **ș, Ș, ț, Ț.**

Patru litere din alfabetul limbii române (*k*, *q*, *w*, *y*) se utilizează îndeosebi în cuvintele împrumutate din alte limbi, în numele proprii străine și în cuvinte compuse bazate pe ele, precum și în unele nume proprii românești de persoane, scrise după model străin.

Originile alfabetului sunt necunoscute, dar există mai multe teorii cu privire la modul în care a apărut și s-a dezvoltat. O variantă este aceea că alfabetul a apărut în Egiptul antic, după un mileniu de istorie a scrisului. Dacă această teorie este corectă, atunci aproape toate alfabetele de astăzi fie se bazează pe acest alfabet, fie au fost inspirate de acesta.

Una dintre cele mai vechi specii ale literaturii orale, *basmul* s-a răspândit încă din Antichitate, în varii forme la toate popoarele.

În basm sunt prezentate personaje cu caracteristici supranaturale, cu o evoluție fantastică previzibilă, chiar dacă nu se aseamănă cu realitatea.

Basmele pot fi *populare*, cu autor anonim, sau *culte*, creație a unui autor cunoscut. *Basmele populare* sunt istorisiri care s-au transmis din generație în generație, pe cale orală. Ele s-au îmbogățit pe măsură ce au fost povestite de diferiți oameni.

Basmul cult preia motivele și tehnicile de povestire ale basmului popular, dar apropie mai mult de realitate miraculosul și fantasticul. Chiar culegătorii de folclor devin povestitori, ca în cazul lui Petre Ispirescu, care actualizează și recrează basmul, păstrând formule, expresii, dar adăugând și o tentă ușor moralizatoare. Dintre alți scriitori, care devin ei înșiși autori de basme, amintim pe Ion Creangă, Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Frații Grimm, H. Chr. Andersen.

În general, subiectele basmelor înfățișează conflictul dintre *bine* și *rău*, iar acesta se încheie, de obicei, prin victoria forțelor binelui. Ele povestesc despre bucurii și neazuri, despre eroi și răufăcători, despre animale și alte ființe cu puteri supranaturale. *Eroul*, care parcurge un drum al maturizării, poate avea trăsături omenești, dar și puteri supranaturale (de exemplu, capacitatea de a se transforma) și este ajutat, în lupta sa împotriva răului, de diverse personaje sau obiecte miraculoase.

Făt-Frumos și *Ileana Cosânzeana* sunt doi dintre eroii cei mai îndrăgiți ai basmelor românești, iar dintre cele mai cunoscute basme românești, amintim: *Făt-Frumos din lacrimă*, *Prâslea cel Voinic* și *merele de aur*, *Tinerete fără bătrânețe* și *viață fără de moarte*, *Povestea lui Harap-Alb*.

Biblioteca este o colecție de resurse ce furnizează informații din domenii diverse. Conține cărți, manuscrise, reviste, ziare, înregistrări audio, filme etc. aranjate și clasate într-o anumită ordine.

De obicei, bibliotecile sunt specializate pe domenii: biblioteci orientate pe colecțiile de texte (cărți) și grafică (desene), biblioteci multimedia (colecții audiovizuale), biblioteci electronice.

Primele biblioteci cunoscute în istoria civilizației au apărut în preajma anului 2000 î.Hr. În Mesopotamia, informația se regăsea pe *tăblițe de lut*, păstrate în

temple sau în palatele regilor. Prima *biblioteca publică* din lume a fost biblioteca din *Alexandria* (Egipt), cu peste 700.000 de role de *pergament* și *papirus*. Una dintre supozițiile privind dispariția ei ar fi că a fost distrusă de Iulius Cezar (48 î.Hr.), ale cărui trupe au incendiat flota lui Ptolemeu al XIII-lea, iar focul a aprins accidental un depozit plin cu suluri de papirus.

Printre marile biblioteci ale lumii se numără astăzi: *Biblioteca Congresului* (Washington), *Biblioteca Națională a Marii Britanii* (Londra), *Biblioteca Națională din Paris*, *Biblioteca Lenin* (Moscova), *Biblioteca Germană* (Leipzig), *Biblioteca Academiei Române* (București).

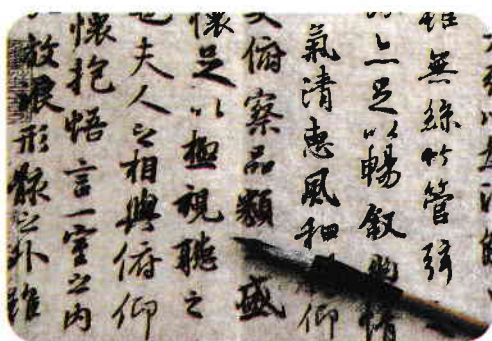
Astăzi, *Biblioteca Congresului* este cea mai mare bibliotecă publică din lume, rafturile ei găzduind aproximativ 120 de milioane de opere. Deși este numită bibliotecă publică, doar înalții oficiali ai guvernului au dreptul să consulte cărțile aflate acolo.

Bibliotecile actuale tind să devină adevărate centre de informare. Dezvoltarea tehnologiei informației și a comunicării, dublată de aflusul mare de informații de pe internet amplifică cererea de biblioteci moderne, înzestrate cu toată aparatura necesară accesării informațiilor înmagazinate. Acest fapt contribuie la transformarea bibliotecii clasice într-una *virtuală* și migrarea de la formatul clasic, tipărit al cărților la cel electronic, așa-numitele *e-books*.

Caligrafia reprezintă arta și deprinderea de a scrie frumos.

Scrisul, una dintre cele mai importante forme de comunicare umană, cuprinde în istoria lui două mari direcții: scrierea *sumeriană* și cea *chineză*. Scrierea sumeriană, cunoscută și sub numele de *cuneiformă*, este reprezentată de o scriere simbolică, folosită în mileniul VIII î.Hr. În timp, a trecut de la o formă picturală la una tot mai convenționalizată, punctul culminant în transformarea ei constituindu-l apariția *alfabetului grec*. Astfel, grecii au fost primii care au folosit un anumit tip de scriere pentru documentele de zi cu zi și un altul pentru textele mai importante.

Ulterior, europenii și-au fundamentat caligrafia pe stilurile grec și roman.

Scrierea chineză a folosit, și o face și în prezent, semne picturale (*ideograme*). Sistemul de scriere chinezesc, *caracterele-cuvinte*, a fost împrumutat și de cultura japoneză. Pentru chinezi, caligrafia reprezintă o înaltă formă artistică. Caligrafii chinezi folosesc pensula cu tuș

și scriu chiar și pe mătase.

Un alt exemplu de caligrafie ca formă importantă de artă este cea *arabă*. Pentru a obține un aspect artistic, literele arabe sunt legate între ele.

În general, caligrafii foloseau un toc special sau o pensulă, dar în momentul în care interesul pentru caligrafie s-a manifestat prin publicarea unor manuale de scriere caligrafică, fabricile au început să producă stilouri și alte instrumente speciale necesare acestei arte.

Știați că... ?

Caligrafia ebraică este una dintre cele mai vechi forme de scriere, păstrându-și stilul de bază timp de secole.

Colindele sunt cântece tradiționale interpretate de cete de copii, flăcăi sau adulți. Strâns legate de obiceiul *colindatului*, datină moștenită de români din perioada precreștină, colindele se cântă în preajma Crăciunului și a Anului Nou, dar și de Florii și Paști.

Inițial, colindele aveau o funcțiune rituală, aceea de *urare* pentru fertilitate, rodire și belșug. Acest obicei era legat fie de începutul anului agrar (adică de venirea primăverii), fie de sfârșitul său (toamna, la culegerea recoltei). Pe de altă parte, un scop des întâlnit al colindelor era acela

de alungare a spiritelor rele și de reîntâlnire cu cei plecați pe tărâmul celălalt. Peste timp, din semnificația inițială a colindelor s-a păstrat doar atmosfera sărbătorească, de ceremonie și funcția de urare.

În ceea ce privește felul colindatului, au fost identificate trei mari categorii:

☀️ *colindatul copiilor*, cum ar fi *mersul cu Moș Ajunul* – cu caracter agricol, prin care se urează belșug la grâne și animale și se încheie cu solicitarea darurilor – sau *sorcovitul* – prin care se urează sănătate;

☀️ *colindatul cu mască* – *mersul cu capra* sau *mersul cu ursul* – rămășiță a cultului totemic al ursului;

☀️ *colindatul propriu-zis*, al cetelor de flăcăi sau fete.

În vremurile de dinainte de apariția creștinismului, ritualul era zgomotos, dura mai multe zile, iar festivitățile cuprindeau ofrande vegetale și animaliere, mese comune, dansuri și reprezentații dramatice. Toate acestea se desfășurau primăvara sau toamna. Odată cu începerea noului an calendaristic la 1 ianuarie, la o săptămână după Crăciun, aceste ritualuri au fost serbate numai în perioada celor două sărbători creștine.

Un *dicționar* sau *lexicon* este o lucrare care cuprinde o parte semnificativă dintre *cuvintele* unei limbi, ale unui *domeniu* al științei, literaturii, artei etc., așezate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică), având în general definiția sensurilor cuvântului sau o listă de cuvinte însoțite de traduceri lor într-o altă limbă.

Cuvintele pot fi însoțite de *definiții* (dicționar explicativ), *indicații* asupra originii lor și alte informații de ordin lingvistic (dicționar de antonime, dicționar de sinonime, dicționar ortografic ș.a.m.d.), *un set de informații* din multiple domenii ale științei și culturii (dicționar enciclopedic), *informații dintr-un singur domeniu* (dicționar istoric, dicționar de medicină etc.) sau *traducerile* în una sau mai multe limbi (dicționar bilingv).

Dicționarele

se găsesc cel mai adesea sub formă de *carte* (tipărită), dar unele dicționare mai noi există și în format *electronic*, accesibile de pe computer sau *online*, prin internet.

Cele mai vechi dicționare cunoscute sunt *tăblițele cu scriere cuneiformă* de pe teritoriul Imperiului Akkadian, pe care erau gravate liste de cuvinte sumero-akkadiene, descoperite la *Ebla* (Siria modernă) și datează din jurul anului 2300 î.Hr.

Primele dicționare românești, manuscrise, au fost *glosare bilingve* (slavo-române), dintre care cele mai vechi datează din secolul al XVI-lea. Cea dintâi lucrare bilingvă cu limba de bază românească datează din jurul anului 1700 și este un *dicționar român-latin*.

Academia Română a încredințat sarcina de a elabora *Dicționarul limbii române* lui B.P. Hașdeu. Acesta concepe *Etymologicum Magnum Romaniae*, din care au apărut numai trei volume (1886-1893), cuprinzând litera A și parte din B. Conducerea lucrării a fost apoi încredințată lui Alexandru Philippide și Sextil Pușcariu. Acesta din urmă a publicat, între 1906 și 1944, literele A-C și F-L din *Dicționarul limbii române*.